

de Tarragona, les col·leccions «La Baldufa» d'Inca o «El Ribot» de Reus, les revistes «Reduccions» de Vic o, si més no en part, «Faiç» de Manresa, per citar alguns exemples; fins a Barcelona podem trobar una revista alternativa com «Paraules») al qual hem d'augurar una durada suficient. Però aquí vull ocupar-me d'*Era plena de canoes*, l'últim llibre de Josep Albertí, els tres reculls del qual publicats fins ara (*Modus vivendi*, 1971, *Com una resistència*, 1972, i *Aliorna*, 1974) constitueixen una producció breu però significativa de la seva posició dins de la lírica catalana més recent (vid. «Els Marges», núm. 1, 1974, p. 124). *Era plena de canoes*, datat entre el gener de 1974 i el novembre de 1975, és un «llibre de llibres: cada secció manté un títol, i la seva independència dels demés [sic] no és altra cosa que la seva interrelació». La primera secció, *Llibre d'Amfibis i altres Bestioles Amoroses*, consta de deu poemes en versos blancs amb predomini dels ritmes iàmbics i anapèstics, en els quals Albertí aborda la temàtica èrctica fent ús d'un llenguatge luxuriat, quasi abarrocat, segons com difícil, però a vegades insegur. *Llibre d'Agulles Automàtiques i altres Estris Punyents*, que consta de deu sonets, en versos descaïllats amb rima o sense, amplia alguns aspectes de la temàtica del recull anterior i n'afegeix de nous, mentre que el llenguatge, en un esforç no sempre ben controlat, s'enriqueix en la recerca del mot difícil i la rima estranya. El tot varia completament a la tercera secció, *Suite hiper-*

realista, que comprèn tres apartats amb diverses peces cadascun, totes les quals ben concordes amb el títol del conjunt; el primer apartat enclou dues sèries de textos: una de referida al cadàver de Carrero Blanco; l'altre, un report mèdic, no és altra cosa que el comunicat de la mort de Franco; els apartats segon i tercer, mitjançant definicions o descripcions, aixequen acta dels llocs i objectes que envolten l'home i que són la preocupació del poeta (en alguns casos, la sola lectura del text en català, habituats a llegir prospectes i indicacions en castellà, ja provoca una distanciació apreciable). La darrera secció, *Llibre de Violències Corporals i altres Llibertats Formals*, consta de deu poemes (com les dues primeres seccions), en vers i tipografia lliures, i diversos pel que fa a la temàtica dels anteriors: alguns d'aquests textos elaboren una reflexió sobre la mateixa poesia i, d'alguna manera, poden ser presos com una poètica de l'autor. Partint d'una afirmació de llibertat (de la qual és mostra, precisament, aquesta última secció), la poesia d'Albertí se'ns ofereix com els fragments escrits (convencionalment) d'una apassionada, violenta interrogació del real i de l'establert i admès, un esforç constant d'instaurar en la seva escriptura un món nou, ràpidament destituït al seu torn per les investigacions i provatures que, continuant-lo i/o contradient-lo, el substitueixen i fins en postulen l'eliminació.

ENRIC SULLÀ

Manuel de PEDROLO: *Tocats pel foc*. Barcelona, Edicions 62, 1976. (Col·lecció «El Cangur», núm. 29.) 140 ps.; *Hem posat les mans a la crònica*. Barcelona, Edicions 62, 1977. (Col·lecció «El Balanci», núm. 103.) 307 ps.; *Pols nova de runes velles*. Barcelona, Edicions 62, 1977. (Col·lecció «El Balanci», núm. 106.) 279 ps.; *Mossegat-se la cua*. Barcelona, Edicions 62, 1977. (Col·lecció «El Cangur», núm. 36.) 91 ps.; *Lectura a banda i banda de paret*. Barcelona, Edicions Proa, 1977. (Biblioteca «A Tot Vent», núm. 179.) 199 ps.

La prodigiosa fecunditat narrativa de Manuel de Pedrolo és, gairebé, un lloc comú dins el panorama de la literatura catalana actual. Un lloc comú i una preocupació (obsessió) pels qui de prop o de lluny volen seguir l'evolució d'aquest autor. Observant els darrers volums editats veiem que Pedrolo continua donant a conèixer produccions relativament antigues, de fa més de vint anys, que en el seu moment no havien tingut sortida per motius editorials o bé de censura; continua completant la sèrie «Temps Obert»; contribueix al debat obert sobre la novel·la;

i reedita obres que han tingut èxit comercial, o bé, que s'inclouen dins la seva «obra completa».

Tocats pel foc és una novel·la escrita l'any 1959 («segona desena de setembre») en un curt espai de temps i que per les seves característiques temàtiques pot inscriure's dins el realisme social dominant a l'època. L'argument és molt senzill: Ange, militant d'un partit, viu uns dies enmig d'una família (pare, mare i filla) en una barraca, fins que és ferit en una acció. En el curt lapse de temps convenç políticament i sentimentalment la

filla, amb la qual ha cohabitat. Aquesta, quan és ferit, decideix seguir-lo i dedicar-li la seva vida. El llibre es divideix en cinc capítols que corresponen als noms dels principals personatges: Ange, el militant, Isa, la mare, Jau, un presumpte pretendent de la filla, Sogues, la filla, i Anto, un contacte que dóna la notícia de la detenció. Dins de cada un dels capítols el principal objecte d'atenció és el personatge que li dóna títol. Pedrolo juga, en aquest cas, amb una tècnica quasi teatral, dominada pel diàleg, amb uns personatges que semblen extrems d'un drama rural, però introduint una temàtica social que queda molt amagada; el lector pot intuir la presència d'un partit que es preocupa per les classes treballadores i l'existència d'una repressió molt forta. Construeix una estructura rodona: un element aliè al mitjà s'introdueix en un ambient *lumpen*; coneixem opinions i reaccions de tres membres de l'ambient; i es clou amb la intervenció d'un element aliè, que dóna notícia de la desaparició del primer. Potser per la distància temporal, o per l'excessiva simplicitat, la lectura d'aquest text no té massa interès.

Hem posat les mans a la crònica és una novel·la escrita durant el primer trimestre de 1969. L'acció se situa en un país desconegut, i l'autor no defineix les coordenades de temps ni les d'espai. Pot considerar-se, això sí, que el temps de la novel·la és coetani al nostre. El país està controlat per un estat policíac, i existeixen lleis dictatorials (resumides en el text) que recullen el bo i millor d'una llarga tradició, oriental i occidental. Una de les lleis preveu l'ocupació de les llars dels obrers per dos policies, per tal «de reforçar els lligams de solidaritat que, tradicionalment, han existit sempre entre les forces d'ordre públic i la població». L'ocupació es basa en el trencament del ritme normal de la vida de les parelles, fent especial referència als abusos sexuals als quals són sotmeses les dones. Aquests abusos també són molt importants en les tortures que fa la policia política. La novel·la consisteix en l'explicació del moviment «popular» que es genera com a reacció contra aquesta llei i llurs conseqüències. El moviment comença amb petites accions aïllades i acaba amb un gran moviment de masses que guanya el poder per al poble. El diari d'aquesta lluita, la «Crònica», és escrit pels diferents líders de la revolta. Quan moren (o són empresonats) és continuat pel successor, d'aquí el títol text/crònica que canvia de mans. En el text s'inclouen els petits detalls que amenitzen la lluita, urbana i clandestina, matisada per la psicologia i la formació de cada redactor. L'efecte hauria pogut ésser molt important, però el conjunt queda massa monolític sense variacions d'estil. Així, la novel·la resulta una aproximació de Pedrolo a la història-ficció, aprofitant la

millor tradició d'Aldous Huxley i Ray Bradbury, condimentada amb una mica de Sade, aproximació suggerida, possiblement, per l'obscurantisme legal del règim franquista. Però la lectura resulta poc amena, degut a la poca originalitat del tema, la linealitat estilística i l'excessiva insistència en els aspectes sexuals.

Més interessant és *Pols nova de runes velles*, un nou lliurament de la sèrie «Temps Obert», bona mostra de la capacitat tècnica, com a narrador, de Pedrolo. En aquesta novel·la, escrita l'any 1967, narra noves peripecies de Daniel Bastida, el protagonista de tota la sèrie, succeïdes entre 1939 i 1966. L'aspecte més destacable del volum és la gran exhibició que fa de tècniques narratives, que li serveixen per distingir els diferents temps en què es desenvolupa l'acció, i per indicar la major o menor proximitat del moment en què acaba la novel·la. Present, passat i futur són barrejats amb primera, segona i tercera persona, així aconsegueix una gradació des d'un passat en tercera persona, inconnex, que serveix per descriure la infància, a un present en primera persona. El principal centre d'interès és l'enumeració de les fites de la vida sexual del protagonista. Coneixem el fracàs matrimonial dels pares durant l'ocupació alemanya de França; les heroïcitats eròtiques a París, fent de *gigolo*; el matrimoni amb una nord-americana, i, per tant, el seu trasllat als USA, on ja no s'anomenarà Daniel sinó Dany; i els amors, en aquell país, amb diferents dones, sense distinció de raça o color, a Nova York, Los Angeles i Chicago. En conjunt, la novel·la és la crònica i la confirmació del desarrelament històrico-cultural i sentimental de Daniel Bastida.

Mossegat-se la cua és la reedició d'una bona obra de Pedrolo, fruit de la seva dedicació al gènere policíac. Cal recordar que la primera edició va fer-se dins la col·lecció (disortadament estroncada) «La Cua de Palla» i que en aquell moment, l'any 1967, representava un intent de fer novel·la policíaca catalana. Pedrolo coneix, com a lector i per dedicació professional, el gènere i, en general, totes les seves incursions són valuoses. En haver d'investigar una broma de mal gust, la mort burocràtica d'un subjecte, un detectiu privat descobreix un segrestament i una sèrie de morts reals. Aquests fets estan provocats per un afer d'espionatge industrial, i n'és responsable, de manera indirecta, el mateix denunciador. La història ens és explicada per l'investigador, en primera persona, i hi trobem, barrejats, fragments de la declaració que fa un dels culpables. D'una manera molt senzilla, amb un llenguatge molt planer, Pedrolo aconsegueix crear un tipus d'investigador privat que utilitza el sexe i la violència a petites dosis, però efectives, per dur a terme les seves investigacions. Amb una

mica d'alcohol, podríem parlar ja d'un Marlowe a la catalana. I podria haver-se iniciat el camí d'un thriller català. Malgrat algunes falles tècniques, la novella és prou atractiva i digerible com per dir que és un bon producte de consum.

Lectura a banda i banda de paret és la novella més recent d'aquest grup, segons la data de redacció i edició. També és la més pretensiosa des del punt de vista formal, perquè és, almenys teòricament, una novella sobre la novella. Representa un intent més de Pedrolo de contribuir a l'última tendència del gènere, que consisteix a qüestionar, alhora, el gènere novellístic i la novella que s'escriu (o hauria d'haver-se escrit) en aquell moment. *Lectura a banda i banda de paret* s'inscriu segons l'autor en el «tema de la paret» que ja l'obsessionava arran de la redacció de *Text/Càncer* (1973). Es divideix en dues parts: la pre-novella, és a dir, una sèrie de textos que defineix en un espai físic i uns personatges (habitacions, mobiliari, habitants/personatges, proveïdors, activitat, W.C. i vida sexual dels personatges), amb aclariments al marge que expliquen què ha motivat el text; i una sèrie de comentaris «científics», és a dir, un treball sobre el text: aclariments tècnics i estadístics, l'anàlisi de sis possibles diàlegs, diverses possibilitats d'escriptura de la novella, i un comentari sobre com podria escriure's la novella. En resum es planteja la problemàtica d'una paret que divideix dos

mons, dues famílies, entre els quals s'estableixen relacions antagòniques. L'aspecte més interessant és la possibilitat de veure com Pedrolo construeix la novella: l'estructuració dels temes i motius i el bateig dels personatges, detall sempre singular en les seves novel·les.

L'edició de l'obra completa de Pedrolo segueix el seu ritme, sense que, de moment, trobi la tutela d'una introducció crítica que ens expliqui el sentit del seu món narratiu. L'últim a publicar-se ha estat el segon volum de novel·les curtes que conté les publicades entre els anys 1956 i 1958: *Les finestres s'obren de nit*, *Introducció a l'ombra*, *La mà contra l'horitzó* i *Entrada en blanc*.

Ens trobem, de nou, davant d'una col·lecció de novel·les d'un dels més notables (si tenim en compte el gruix de la seva producció) autors de la nostra literatura. Però és un recull, aquest, de qualitat desigual, especialment pel que fa referència a la qualitat temàtica. De Manuel de Pedrolo sorprèn sempre, ja ho he dit al començament, la fecunditat narrativa i la facilitat per canviar de tema i de tècnica. De fet, els seus productes més interessants, i els més reeixits tècnicament, són aquells que reproduïen els models bàsics de consum com, per exemple, la novella policíaca.

ENRIC BOU

Josep PIERA: *Rondalla del retorn*. València, Eliseu Climent editor, 1978. (Col·lecció «3 i 4», núm. 37.) 153 ps.

Josep Piera (Beniopa, La Safor 1947), conegut entre nosaltres com a poeta (*Renou: la pluja ascla els estels* és de 1976, i *Presoners d'un parèntesi* és de 1978), se'ns revela ara com a novel·lista amb *Rondalla del retorn*, premi Andròmina de narrativa de 1977; una prova més, cal consignar-ho, de la puixança de la nova literatura valenciana, la qual, per cert, ofereix un índex elevat de conreu de la narrativa, un fet remarcable donada la precària infraestructura cultural del país, no precisament favorable ni a la producció ni a la difusió del gènere. En ocupar-nos de *Rondalla del retorn*, tot just començar detectem una circumstància de base que ve a corroborar la necessitat (diguem-ho així) d'una narrativa valenciana i, en concret, a justificar la mateixa existència de *Rondalla*. El títol ja ens en diu alguna cosa: és el tema del retorn, amb el qual gairebé sempre trobem implicat el tema dels orígens. La narra-

tiva valenciana hauria/ha d'aixecar acta de la seva realitat, l'ha de descobrir i presentar als seus lectors, feina en la qual l'escriptor i la seva societat poden (o no) sentir-se solidaris. *Rondalla del retorn* es justifica perquè participa d'aquest cadastre en triar el petit món de la Gandia de la guerra i de la postguerra. (Sóc conscient que a la base del meu raonament perviu una teoria de la novella, i de la literatura, prou antiga i discutida: la mimètica, a la qual, a més, suposo una acció social. Ara i aquí ja en tenim prou). El protagonista de *Rondalla del retorn* és un escriptor que, exiliat a França durant la dictadura franquista, torna a Espanya (el 1977), a Gandia, amb l'encàrrec d'escriure una novella sobre la postguerra; l'encontre amb el seu país i amb el seu passat, llocs i persones, el duen a una llarga introspecció (sobre el fet d'escriure, el passat personal i col·lectiu, els amics, etc.) amb la qual es barreja la decisió de recuperar